

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, i. nadst. Učiteljska tiskarna.

Prejemniki: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrť leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 48, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Reklamacije: Krasopisna petič vrtica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglasi in poslani vrtica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnice proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Srečno novo leto!

Le še nekaj in staro leto vtone v večnosti. V veselosti bo rajalo nocoj človeštvo pozabljač na minule bridkosti in sanjajoč o dobrotah, ki pridejo.

Preteklo leto nas je rešilo krvoprelitja, ki je štiri leta morilo civilizirano človeštvo, rušilo njegovo bogastvo in uničevalo njegove kulturne vrednote. Minilo bo še nekaj mesecev, preden bo podpisan mir, ampak eno je gotovo: ta vojna je končana, topovi ne bodo več grmeli po Evropi, sablje so pospravljene v nožnice, namesto surovega orožja stopijo moralna sredstva, ki naj ustvarijo novemu svetu novo podobo.

Jugoslovanom je doneslo preteklo leto narodno svobodo in ujedinjenje, davno zaželeno, dolgo pričakovano. Za enkrat samo v duhu, samo v misli, utelešena še ni naša svoboda in oblikovano še ni naše zedinjenje. Grabežljive roke italijanskega imperializma segajo po naši mladi svobodi in groze jo — komaj rojeno — zadaviti. Mnogo posla bo — nekrvavega, političnega — da se izdere sosednjemu imperializmu strupeno želo in da otmemo, kar nam je naklonila krvava zgodovina. Socialistična stranka jugoslovanska se je obrnila do brat-skih strank vsega sveta, da jih opozori na zločinski atentat Savojskega imperializma, da jih pozove na pomoč za naše po italijanski vojski porazeno narodno pravo. Prvi korak je to v moralnem boju za naše pravice — slediti jim morajo drugi.

Navada je, da si v Silvestrovi noči stiska-jo ljudje roke in da si — ko odbije ura — voščijo veselo in srečno novo leto. Če hočemo, da nam bo novo leto srečno, se moramo dobro pripraviti, da bo delavstvo kos nalogam, ki nas v novem letu čakajo.

Naša nova država, tudi ko bodo opravljene naše meje, bo šele vnanja neurejena in neobtesana sirova stavba; da nam bo življenje v njej srečno in veselo, zato moramo poskrbeti sami.

Prva potreba je, da si delavstvo po vsem jugoslovanskem svetu ustvari mogočno in enotno socialistično stranko, da združi v enoto vse razcepljene čete, ki so jih doslej državne meje drobile in — slabile. V teku so priprave, da se strne petero socialističnih strank, ki so dosedaj bile razcepljene po vsej Jugoslaviji spoje v enotno stranko, enotno v svojih ciljih, enotno

v svoji organizaciji. Treba je, da so naše politične organizacije izpopolnjene in pomnožene do tistega časa — ki ni več daleč — ko bo jugoslovansko ljudstvo poverjeno, da si izbere konstituanto in si ž njo uredi svoj dom. Pozabiti ne smemo, da živimo v veliki svetovni revoluciji in da so revolucije zlate prilike, ki se narodom le redko povračajo — če zamudimo to priliko, smo zamudili desetletja. Desetletni boji nam ne bodo dali te demokratične ustave, te svobodne državne uredbe, teh temeljev gospodarskega življenja, ki jih z mnogo manjšim naporom dosežemo sedaj.

Ne držimo torej križem rok! Osnujmo si po vseh seliščih od Soče do Egejskega morja politične organizacije, agitirajmo med svojimi znanci zanje, razširjajmo naše delavsko glasilo, oznanujmo socialistično misel! Nihče naj se ne zanaša na drugega, le če vsak stori, kar zmore, je opravičeno upanje na uspeh.

Nič manj važne niso naše strokovne organizacije. Z njimi bomo morali preplesti vsa obrtna in transportna podjetja na jugoslovanskem ozemlju, podeliti jim bomo morali enotno obliko in jih spraviti v najtesnejšo medsebojno vez. Naslanjati se bodo morale na politične stranke delavstva, zakaj prezreti ne smemo, da bo mezdni boj v prihajajočih časih boj kot kdaj prej političen boj. Če bo naloga strokovnih organizacij izvojevanje ugodnih delovnih pogojev in ohranitev sedanjih denarnih mezd, bo skrb politične stranke, da izsili od države gospodarsko politiko, ki naj uravna valuto, zniža nebotične spekulativne blagovne cene na tak način, da delavstvo in njemu sorodne plasti ne bodo prekanjene in očiganjene. Zato pa je potrebna mogočna socialistična stranka, to pa ustvarimo s sistematičnim duhom za organizacijo in z neumornim delom za strankarski tisk.

Vsak stori svojo socialistično dolžnost, pa bo — srečno novo leto!

Dr. M. Korun:

Koroška fronta.

Na Koroškem pokačo puške in gromé topovi — tako poročajo časopisi. Ali pa se naši ljudje tudi dobro zavedajo, kaj se to pravi? Da zopet teče kri, da morenja še ni konec, da ljudje še niso prišli k pameti, da se dobe še vedno oblastniki, ki mislijo, da naj orožje odloča pravico? Svetovna vojska in njen konec nas torej še ni izučil!

Da ima jugoslovanski narod pravico do onega dela Koroške dežele, kjer Slovenci kompaktno bivajo in da se morajo tej naravni naši pravici ukloniti nemške manjšine, ki bivajo v sklenjenem slovenskem ozemlju, je jasno.

Vprašam torej le, če je potrebno, da teče kri in vprašam dalje, kdo je kriv tega prelivanja naše in nemške krvi.

Krivi so prelivanja krvi gotovo v prvi vrsti koroški Nemci in nemškutarji, ki se ustavljajo uveljavljanju pravice — za nas pa je važnejše vprašanje, če naša vlada ni sokriva in morda celo v veliki meri sokriva na tem, da imamo koroško fronto.

In te sokrivede obtožujemo našo vlado!

Vemo vsi, da naša vlada v prvih dneh po rojstvu ni imela moči, da bi bila zasedla slovensko koroško ozemlje, kar bi bilo najboljšo in najpametnejše.

A kaj pa je vlada pozneje v tem pogledu sploh ukrenila?

Pravzaprav ničesar pametnega. Prepirala se je in se še s koroškim deželinim odborom in pošiljala je male vojaške oddelke na aventuro po Korošaniu.

Ti oddelki so tam, kjer ni bilo odpora, vpostavili jugoslovanske oblasti, kjer pa je prišlo do odpora pa so se zapletli v boj z dostikrat celo močnejšimi nemškimi četami in bili zato parkrat tudi tepeni.

Ureditev naše severne meje pa si predstavljam drugače in najsi že gledam na to vprašanje iz enega ali drugega obeh možnih stališč.

Prvo stališče je: Zasedimo toliko koroške slovenske zemlje, kolikor gre brez prelivanja krvi; kar pa Nemci prostovoljno ne dajo, zahtevajmo na mirovni konferenci. Naši zastopniki so prinesli iz Švice in ententnih dežel zagotovilo, da si bomo severno mejo lahko uredili, kakor bomo hoteli. Vlada ima možnost in sredstva, da presodi garancije in verjetnost, da nam mirovna konferenca vsaj tu na severu ne bo ustvarila krivice. Če pride vlada do zaključka, da bo mirovna konferenca dala naši državi na severu, to kar nam gre po pravici, ne glede na to, koliko tega ozemlja da zasedemo, potem je pač bojevanje na Koroškem nepotrebno.

Seveda pa je tudi mogoče, da bi utegnili imeti dr. Krivic (Sl. N. št. 307) prav, ki trdi, da je zmotno mnenje, ki računa, da nam bo mirovna konferenca na Koroškem tako mejo ustvarila, kakoršno zahteva naša pravica.

Pa tudi v tem slučaju, če vlada misli, da bo na mirovni konferenci zmagal beatus possidens in da bo dobil le to kar ima v rokah in prav ničesar več, čeprav ima pravico več zahtevati — pa tudi v tem slučaju je po mojem mnenju postopanje naše vlade slabo in škodljivo našim interesom in sokrivo po nepotrebnem prelite krvi na Koroškem.

Zakaj?

LISTEK.

Ivanu Cankarju v spomin.

»Svoboda« je priredila 18. t. m. v »Mestnem domu« »Cankarjev večer«, na katerem je govorila sodružica Štebijeve sledeče uvodne besede):

»Komaj pol leta je od tega, kar je bil govoril Ivan Cankar slovenskemu delavstvu ravno v tej dvorani na predavanju, ki ga je bilo priredilo delavsko izobraževalno društvo »Svoboda«. Danes nas je zopet pozvala »Svoboda« v to dvorano, toda nocoj smo brez njega. »Svoboda« nas je le pozvala, da počastimo njega, ki je odšel toliko prezgodaj od nas.

Moja naloga ni, da bi podala podroben pregled njegovega dela. Le v imenu slovenskega socialističnega delavstva, kateremu je bil Cankar vedno zvest prijatelj, naj izpregovorim nekaj besed v njegov spomin.

Cankar je bil od Boga poslan umetnik, mogočna ustvarjajoča sila, kakršna vzklije človeštvu le na redke čase. Vsa njegova dela, ki zgrabijo vsakogar, kdor je nepopačenega čustvovanja, pričajo, da jih je moral napisati, da

ni mogel molčati, ker izvirajo iz notranje potrebe. Pregrešil bi se bil proti samemu sebi, če ne bi bil raztrosil bogastva svoje duše med nas in tako izvršil svoje poslanstvo.

Neposreden, celoten vtis Cankarjevih del je, da jih je napisal revolucionar. Ne mislim pri tem na političnega revolucionarja, ki kliče na barikade in preplavlja svet s krvjo. Drugačne vrste revolucionar je bil Cankar, revolucionar, ki prekvasi um in srce, ki podira in gradi, ki odgrinja svojemu ljudstvu nova obzorja.

Ko je bil nastopil Cankar s svojimi prvimi deli, so učinkovala ta na slovensko javnost tako elementarno kakor potres. Kajti Cankar ni prav nič upošteval, kako da so pisali slovenski pesniki in pisatelji pred njim, kakšne snovi so obdelovali. On je govoril svoj jezik, brez potvore so mu privrele besede na dan, zajemal je iz studencev, ki so dotlej neopaženi — hotoma in nehotoma — vreli po svetu. Kazen za njegovo predrznost, da je motil idilo v domovini, ni izostala. Večina je dolgo časa kričala ob vsaki njegovi novi knjigi: »Križaj ga!« On da zapeljuje naše dobro ljudstvo, ker mu trga mreže z oči, da vidi življenje takšno, kakršno je, ker mu pripoveduje stvari, o katerih se dotlej pri nas ni govorilo glasno, da je po-

gazel »sveto poezijo« v blato vsakdanjega življenja. Prekrepek za naše plaho mišljenje, ponižno in omejeno naziranje o vseh stvareh pestrega življenja je zaklical v svet resnico, je poteptal privzgojene nazore, je podiral umetne ograje, med katere so nas zaprli varuhi našega javnega in zasebnega življenja. Toda Cankar se ni zbrigoval za skovikanje užaljenih velikih duhovnov po naši domovini, s prezirljivim nasmehom se jim je poklonil in hodil pogumno dalje po poti, ki mu jo je bila odkazala Usoda. Od srca pa je bil vesel one male skupine, ki je takoj ob njegovem prvem nastopu zaslutila, da prihaja pravi umetnik-človek, prerok in kličar nove dobe. Neumorno je ustvarjal dalje, razkrival in bičal filistrsko naziranje naše družbe — in zmagal je.

Revolucionar je bil pa tudi v tem smislu, da nas je dvigal iz pokojne dremavosti udobnega življenja, razgrinjajoč krivice in nasilstva, da nam spravi misli in čustva v nemir, da poostri naš pogled, ki mora predreti gladko in varljivo površino in poiskati najtajnejše vzroke vsega obstoječega.

Tehtna in pestra je vsebina Cankarjevih del, a vendar se mi zdi, da izvirajo skoraj vsa iz enega nagiba: pokazati krivico, kjerkoli se šopiri v vsi ostudni nagoti, razkrinkati vse, kar

Vprašanje ureditve naše severne meje je mednarodno vprašanje in ne le vprašanje ljubljanske in celovške pokrajinske vlade. Vse pričkanje med Ljubljano in Celovcem je smešno in kaže diplomatsko megalomanijo pokrajinskih mogotcev. Belgrajska in dunajska vlada sta edino kompetentni in imata tudi moč, da koroško vprašanje vsaj začasno do mirovne konference spravita v red.

Dolžnost belgrajske vlade je, da sama ali pa v zvezi z ententnimi vladami diktira na Koroškem demarkacijsko črto, kakor se je to zgodilo na južnem Ogerskem in pri Čehoslovakih. In šele tedaj, če bi se Nemška Avstrija temu diktatu, ki je v smislu premirja opravičen, ne pokorila, naj nastopijo ententne čete ali pa samo srbske (jugoslovanske) v imenu entente in s primerno vojaško silo zasedejo demarkacijsko črto. Mislim pa, da bo koroškim Nemcem in nemškutarčkom takoj upadel greben, ko bo izpregovorila ententa. Ljubljane se seveda ne bojijo, še manj pa patrolji po 20 mož, ki jih Ljubljana pošilja proti njim.

Dokler ne govori Belgrad in ententa tudi ne moremo odrekatj koroškim Nemcem formalne pravice, da si svojo namišljeno posest proti slovenskemu, le v imenu mednarodno nepriznane ljubljanske vlade, nastopajočemu vojaštvu, branijo.

Ker gre tu za človeška življenja in narodno imetje naj preneha brezglavje in šušmarstvo, treba je dobro premisliti cilj in pot!

Delavsko izobraževalno društvo „SVOBODA“

priredi

v torek, 31. decembra

v Mestnem domu

Silvestrov večer

Spored: Pozdravni govor sodrugom, ki so se vrnili iz vojne; deklamacije; šaljna igra: Če sta dva; novoletni pozdrav; živa slika. Godba. Ples do jutra.

Vstopnina 2 K za osebo, člani društva 1 K.

Po možnosti naj vsakdo prinese s seboj kozarce.

Osemurni delavnik sprejet!

Včeraj je bila odobrena sledeča važna naredba na predlog s. A. Kristana celokupne vlade SHS v Ljubljani o uvedbi osemurnega delavnika v državnih, občinskih in zasebnih podjetjih tovarniškega značaja.

1.

Do časa definitivne zakonodajne ureditve se določuje delavni čas za vse obrtno-pomožne delavstvo zaposlene v državnih, občinskih ali pa zasebnih podjetjih tovarniškega značaja na 8 ur dnevno, to je v razdobju 24. ur, in sicer brez uračunanja potrebnih in v posameznih strokah običajnih delovnih odmorov.

2.

Morebitne spore o tem, ali ima podjetje tovarniški značaj ali pa ne, razsoja obrtna oblast 1. stopnje po tem, ko je zaslišala obrtno nadzorništvo in trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani.

3.

Delavni čas se sme podaljšati preko te postavne izmere zgolj v takih slučajih, kadar nastopi nepredvidjena in neperijodično se ponav-

se trudi in peha pod firmo kulture in napredka za lastno korist. Ni prizanašal talni-umetniškom, ki so nastopali pri nas v komaj preteklih letih tako vsiljivo. Zbičal jih je do krvi in osmešil tako, da bi se morali zariti v najtemnejši kot naše domovine, če bi ne imeli slonove kože. A prav tako je obliš s svojim sarkazmom politike z dvojnim obrazom, ki svetohlinsko pridigujejo »za narodov blagor«, a delajo za svojo osebno častihlepnost. Jedke in rezke besede je navalil na one oblastne gospodarje kranjske dežele, ki so brezobzirno poniževali ljudi v »hlapce«. Kaj čuda, da so vsi ti razkačeni zaječali, ko je razkrival Cankar njih pravo lice. Toda ravno tisti Cankar, ki je iz svoje neizčrpne zakladnice bičal z najostrejšimi besedami, s sijajnimi primerami, ki so vedno zadele v živo, krivico in oholost, ravno tisti Cankar je našel najnežnejše besede, kadar je govoril o največji skrivnosti našega življenja, o ljubezni. Te njegove matere, kako plaho izražajo svojo ljubezen, da ne bi z okorno besedo oskrunile svojega čustva. In kako rahli so izrazi vroče ljubezni med mladeničem in dekletom, ko se zavesta, da sta usojena drug drugemu.

Cankar je bil prvi med slovenskimi prozaisti, ki je zajemal snovi svojih del tudi iz

ljajoča potreba, da ostane obrat v teku, in si preko mere, določene v §§ 1 in 4, se morajo cer tako dolgo, dokler ni odstranjena vsaka nevarnost za redni obrat. Vsak tak izjemen slučaj pa se mora naznaniti obrtni oblasti 1. stopnje.

4.

Razen tega sme obrtna oblast 1. stopnje dovoliti za posamezna podjetja ali pa tudi za posamezne oddelke obrata podaljšanje delovnega časa do največ 10 ur dnevno, in sicer največ za dobo 4 tednov. Take prošnje mora poklicana oblast rešiti v 3 dneh. Ako namerava podjetje po poteku te dobe znova zaprositi za podaljšanje dovoljenega roka, mora vložiti novo prošnjo na obrtno oblast 1. stopnje, ki sporazumno z obrtnim nadzorništvom v Ljubljani pdaljšanje dovoli ali pa ne. V tem slučaju pa se dovolitev ne sme raztezati preko dobe 8 tednov. To velja zlasti za ona industrijska in obrtna podjetja, katerih prospevanje je odvisno od lastnega časa. Ako se podaljša delovni čas preko 8 ur dnevno zgolj za 3 dni v enem mesecu, zadošča, da se to naznani obrtni oblasti 1. stopnje.

Naznanila po določilih §§ 3 in 4 se morajo vložiti tekom 48. ur na pristojno obrtno oblast. Z oddajo naznanila pošti, je predpisu zadoščeno.

5.

Določila § 1 pa nimajo veljave, ako kolektivna pogodba določa delavni čas obrtnega pomožnega delavca za največ 48 ur tedensko. V tem slučaju smislom določil §§ 3. in 4. stopi na mesto 8 urnega dnevnega delavnika v obratu obični ali potrebni delavni čas.

6.

Kot kolektivna pogodba smislom § 5. velja vsaka pogodba, ki jo sklene kakšno delavsko združenje (društva, organizacija) z enim ali večimi podjetniki, ali pa z organizacijo delodajalcev, ki uravnava obojestranske pravice in dolžnosti, izvirajoče iz delavnega razmerja, ali pa druge okolnosti, ki se nanašajo na službeno razmerje.

7.

Poverjenišvo za socialno skrb sme izjemoma dovoliti s posebnimi izvirnimi naredbami podaljšanje delavnega časa v posameznih podjetjih. Vendar mora o tem preje zaslišati zastopnike delodajalcev in delavcev, katere imenuje samo. K seji je vabiti tudi zastopnika poverjenišva, oziroma državnih vladnih oddelkov za trgovino in industrijo, za javna dela in obrt, za narodno obrambo ter obrtno nadzorništvo.

8.

Določila te naredbe pa nimajo veljave glede tistih pomožnih del, ki se morajo opraviti, da se redni obrat začne ali pa konča (kuritev kotlov, snaženje, čiščenje in podobno).

9.

Nadure, ki jih mora opraviti obrtni pomožni delavec vsled podaljšanja delavnega časa plačati najmanj za 50 % višje kot pa ure normalnega delavnega časa. Ako je pogojeno akordno delo, velja kot izmera plačila za uro 48. del skupnega tedenskega zaslužka.

one plasti človeške družbe, ki postaja z vsakim dnem važnejši element v razvoju človeštva, iz proletarijata. Slovenski pripovedovalci do Cankarja so poznali le eno plat življenja, življenja, ki se odigrava na kmetih in med malomeščanstvom. Cankar pa je pokazal v vsej grozi, bedi in krivičnosti tudi ono življenje, ki ga živi delavec, suženj kapitalizma, brezpraven izobčenec človeške družbe. Postal je njegov zagovornik, oznanjevalec njegove bede. In posegel je še globlje v življenje ter z ljubeznipolnim srcem pokazal tiste »popotnike«, ki jih neznana sila goni po svetu. Ker je trpel s trpečimi, oznanjeval pravičnost in čutil s preganjanimi, zato so ga hitro proglasili za nemoralnega človeka, pred katerim naj se varujemo kakor pred steklím psom. In tako so se navalile krivice tudi nanj in obsojali so ga tisti, ki so bili sami obsodbe vredni. Toda krivica, ki jo je gledal pri drugih in ki jo je okušal sam, ga ni napravila malodušnega, in skrhalo njegovega meča. »Vse, kar sem videl in okusil krivičnosti, bede, zlobe, hinavstva, vse trdo in divje življenje me je navdajalo edinote z bojestjo in studom«, tako pravi sam o sebi v še neobjavljeni črtici »Kako sem postal socialist«. Ko je bila pa bolesti in studa zvrhana mera, je začel raziskavati vzroke krivice in spoznal, da

10.

Prestopki določb te naredbe se kaznujejo po kazenskih določilih obrtnega reda.

11.

Za dobo veljavnosti te naredbe izgubi moč § 96 a) obrtnega reda.

12.

Določila te naredbe stopijo v veljavo z dne 15. januarja 1919.

Zbor češke socialne demokratične stranke.

Praga, 27. decembra 1918.

Danes se je začelo zborovanje češkoslovaške soc. dem. stranke v reprezentacijskem domu praškem. Zbrano je nad 800 delegatov iz vseh krajev, kjer prebivajo Čehi; tudi iz nemško-avstrijske republike so češki delegati navzoči. Pevci so zapeli internacionalno in slovaško narodno himno. Slovakov je navzočih 20, ki zastopajo slovaško socialno demokratično, ki se združila s češko v eno enotno stranko.

Predsednik sodr. Ant. Nemeč je otvoril zbor z daljšim govorom, v katerem je pozdravljal došle delegate in goste, zlasti zastopnika jugoslov. soc. dem. stranke sodr. Antona Kristana iz Ljubljane, zastopnika italijanske soc. dem. stranke sodr. Valetina Pittonija iz Trsta, zastopnika rusinske soc. demokracije sodr. Josipa Vespalkota iz Kijeva, zastopnika poljske soc. dem. stranke sodr. Daszynskega iz Krakova ter zastopnika židovske soc. dem. zveze sodr. Kohna. V daljšem govoru se spominja preds. sodr. Nemeč umrlih sodrugov, zlasti tajnika češkoslov. stranke A. Brühle, francoskega sodr. Jauresa, ruskega sodr. Plehanova in nemškega sodr. Vikt. Adlerja. Izjavlja svojo radost nad dejstvom, da se je dosegla samostojnost češkega naroda v češkoslovaški republiki.

Zbor so pozdravili nato za praško soc. dem. organizacijo sodr. Kouša, za strokovno komisijo češkoslovaško sodr. Fakubka ter vže imenovani gostje. Sodr. Ant. Kristan je v obširnem govoru, ki je bil burno aklamiran, pojasnjeval razmere na jugu med Italijani in Jugoslovani. Častital je češkim sodrugom na doseženih uspehih.

Zboru je prisostvovala tudi hči predsednika češke republike Alice dr. Massarykova.

Po debati o poročilih strankinega tajništva, strankinega blagajnika ter kontrole je referiral sodr. dr. B. Šmeral o dosedani taktiki stranke. V obširno zasnovanem govoru je obrazložil vso medvojno češko politiko, ki da je bila na eni strani politika oportunistična, na drugi strani politika zvižaje. Dr. Šmeral je prevzel odgovornost naše, govoril je stvarno, brezobzirno in odkrito, tako, da je — kljub temu, da so ga zadnje leto vsi češki nacionalistični listi grdili in smešili — imel kmalu takorekoč ves zbor na svoji strani in njegov korreferent posl. L. Pik iz Plznja je imel zelo težko delo, ko je razpravljal o napakah oportunistične politike dr. Šmerala. Na koncu govora je korreferent Pik priznal, da je dr. Šmeral mož, nad vse pošten, za delavsko stvar požrtvovalen in marljiv kot malokdo ter mu je podal v spravo roko, češ: odslej naprej po novih potih. K debati je oglašanih 36 govornikov. Jutri se vrši ta debata ter razprava o fuziji češkoslovaške soc. dem. stranke s češkimi socialisti. O tem bom še poročal.

Politični pregled.

— Stališče socialne demokratične stranke za Hrvaško in Slavonijo napram vladl. Akcijski odbor socialne demokratične stranke za Hrvaško in Slavonijo v Za-

izvirajo vse iz tiste protinaravne tvorbe, kateri so nadedi tako lepo ime »družabni red«. In tako pripoveduje dalje o potu svojega spoznanja: »Živel sem takrat v šestnajstem okraju dunajskem, ki je ves podoben eni sami ogromni delavnici. Ta okraj ni samo trdnjava socialne demokracije, temveč obenem dom ubožstva in jetike. Tam sem gledal dan za dnem stvari, ki bi morale tudi duševno plitkega in v srcu revnega človeka siliti k premišljevanju. Krivičnost družabnega »reda« se je kar na cesti razkazovala in razmahovala v vsi svoji brezsravnosti. Pozimi, v mrazu in snegu, so metali na ulice družine brezposelnih delavcev in »samosvojih« stradajočih malih obrtnikov. Videl sem človeka, ki je bil brez zavesti obležal na tlaku; mislili so, da je žganja pijan; ko so poklicali rešilni voz, je zdravnik dognal, da se razcapani jetičnik ni bil zgrudil vsled pijanosti, temveč vsled gladu.«

Družabni »red«, ki dviga en del človeštva na solnčne višave, ostali del pa tišči v mračni globeli, ta »red« je razgalil Cankar v svojih spisih do dobra. In ker je ta »red« blagodejen le za nekatere, in ker bi ne bilo dobro za ono peščico oblagodarjenih, da bi množica spoznala temelje njegove, zato so zakričali nanj, da namenoma prezira lepoto življenja, da pretirava,

grebu zaključuje, z ozirom na poročilo sodruga Vitomira Korača glede njegovega delovanja kot člana osrednjega odbora Narodnega vječa v Beogradu, da jemlje to poročilo z odobrenjem na znanje in da odobrava prevzetje poverjeništa po sodrugu Vilimu Bukšeku v vladi za Hrvatsko in Slavonijo kakor tudi vstop sodruga Vitomira Korača v centralno ministrstvo nove ujedinjene države SHS. Akcijski odbor pričakuje od navedenih sodrugov, in je o tem tudi uverjen, da posvetijo na svojih mestih delu za interese delavskega razreda vse svoje sile, in da bodo tudi zauprej vestno vodili politiko, kot jo je socialno demokratična stranka za Hrvatsko in Slavonijo po svoji tradiciji in svojih načelih vedno vodila v splošnonarodnem kakor tudi v posebnem interesu delavskega razreda. Akcijski odbor smatra tako politiko za tem nujnejšo, ker utegne priboriti delavskemu narodu z ozirom na sodobne razmere pozitivne uspehe na političnem in socialnem polju. Da pa more imeti tako delo prave uspehe, poudarja akcijski odbor, da so odvisni vsi takji uspehi predvsem od jakosti vseh organizacij delavskega socialističnega pokreta, in pozivlja vse sodruge, da z vsestransko silo organizirajo proletarijat in dvigajo njegove borbene sile.

Za ureditev jugoslovanske valute. Belgrad, 30. decembra. (Lj. k. u.) Finačni minister je v Budimpešti na Dunaj odposlal komisijo, ki naj prouči stališče Avstro-ogrške banke z ozirom na regulacijo naše valute. V komisiji so kot člani dr. Janković, dr. Milan Marković ter dr. Brezigar, tajnik finančnega odseka Narodnega sveta ljubljanskega. Komisija odpotuje zaradi regulacije jugoslovanske valute tudi v Prago.

Iz belgrajske narodne skupščine. Belgrad, 29. decembra. (Lj. k. u.) (Narodna skupščina.) V Belgradu, kjer se še vidijo sledovi avstro-ogrskih granat, je bilo danes zelo živahno. Središče zanimanja je bila velika dvorana kazine, kjer so se zbrali narodni poslanci in konferirali med seboj. Nasprotstva so izginila. Galerija je prenapolnjena. Poslaniki tujih držav so došli korporativno. Okoli 11. ure je dospelo ministrstvo s predsednikom Protićem. Drugi podpredsednik skupščine, Ljuba Jovanović, je otvoril sejo. Zapisnikar je prečital interpelacije, vprašanja na ministre itd. Za vojne je umrlo 17 članov skupščine, katerih mesta je treba nadomestiti razen 6, ki so že zasedena. Ministrski predsednik je šel nato na govorniško tribuno in izvajal med drugim: go spodje poslanci! Dovolite mi, da najprej izrazim Vaše in naše veselje, da se po štirih usodepolnih letih zopet vidimo v našem Belgradu. Velike izpremembe so v teh štirih letih šle preko naroda. Ko smo zapustili Belgrad, je stal črnožolti orel pred vrati belgrajskimi. Upal je, da mu pade Srbija ko zrelo jabolko v naročje. Videti je v Srbiji pot, ki naj bi ga vodila proti vzhodu, po eni strani proti Solumu, po drugi strani proti Bagdadu. Ultimatum se mu je zdel sredstvo za ta veličastni pohod. Avstro-ogrski monarhiji je stala že takrat na strani do zob oborožena Nemčija. Že tedaj so se prijaviли naši stari sovražniki, Bulgari in Turki. Že takrat so se bulgarski krogi bahali, da ne bodo dopustili našega zedinjenja, da bodo z vsemi sredstvi preprečili naše zedinjenje in našo svobodo. Toda Srbija je odločno sprejela ta boj. Trenotek je bil veličasten, pa tudi veleresen. To je bilo takrat. Zgodovina našega troimenskega in trovernega naroda smo pisali sami z našo krvjo. Danes po štirih letih in pol se je dovršila velika izprememba. Naš sovražnik, habsburški orel, leži s polomljenimi perutni na tleh. Velika nemška država, ki je nameravala osvojiti ves svet, je poražena socialno in politično. Položaj naše kraljevine se je preobrazil v veličastni obliki. Navdaja nas upanje do najlepše bodočnosti. Ločeni deli našega naroda so se zedinili v državno celoto, v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sedaj, ko Vam govorim, imamo že združeno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki sicer še nima svoje meje, določene po

mednarodnem sporazumu, ki pa bo določena v duhu velikih načel naših močnih zaveznikov. Naša vojska je dala našim mejam zanesljivo podlago z osvobojenjem našega ozemlja. Naše meje se bodo strinjale z mejami ozemlja, kjer živi naš narod v strujeni enoti. To je že izrazil prestolonaslednik v odgovoru na adresu Narodnega vječa v Zagrebu. To željo sta izrazili Črna gora in naša dična vojvodina. Gospodje poslanci! Ta čin se je izvršil brez Vašega pritrjevanja; izvršil se je pa, narekovan po političnem položaju in po hitrem razvoju dogodkov. Uverjeni smo, da boste imeli čast, odobriti to našo izvršeno nalogo. Prosim Vas, da se spomnite z nami v tem zgodovinskem trenutku naših mrtvih junakov, ki niso tako srečni, da bi mogli sodelovati v tem zgodovinskem času. Ta govor je večkrat prekinilo burno odobravanje galerije in narodnih poslancev. Zlasti so pritrjevali onim delom govora, kjer je govornik omenjal narodno edinstvo. Potem je govoril podpredsednik Ljuba Jovanović, ki je naglašal veliko narodno zedinjenje. Glede mej je rekel, da bodo take, da ne bo kršeno nobeno pravo našega naroda. Naposled je zaklical: »Živio ujedinjeni narod Srbov, Hrvatov in Slovencev med svobodnimi narodi!« Temu govoru je sledilo burno odobravanje. V imenu socialistov je govoril narodni poslanec Lapčević, ki je povdarjal stališče svoje stranke. Sprejeli so potem vojni kredit v znesku 250 milijonov. Proti sta glasovala samo dva poslanca.

Razvoj dogodkov ob balkanski Adriji. Bern, 29. dec. (Lj. k. u.) poroča: »Neue Zürcher Zeitung« javlja z italijanske meje: Po poročilih lista »Jugoslavo« je zasedel francoski bataljon mesto Kotor. Poveljništvo zasednih čet za južno Dalmacijo in Črno Goro je poverjeno francoskemu generalu Veralu. Prejkone bodo francoske ali francosko-srbske čete zasedle Dubrovnik. V Pulj je došel čehoslovaški komisar, ki zastopa tudi koristi vlad v Ljubljani in v Zagrebu.

Koroški Nemci se branijo. Ljubljanski korespondenčni urad poroča 30. decembra ob polu sedmih zvečer iz uradnega vira: Na Koroškem danes nič novega. — Govori se, da so včeraj v Beljaku zborovali nemški vojaki in sklenili, napasti in zasesti dravske mostove. Tudi so baje sklenili, da naj se oboroži čim večje število civilistov, da jim le-ti pomagajo pri njihovi akciji. — Baje je v Beljaku zbranih 1.500 oboroženih nemških vojakov.

Naša narodna vojska. Ljubljanski korespondenčni urad poroča iz uradnega vira, da se tržaški jugoslovanski polk prav razveseljivo od dne do dne množi po številu. — (Kakor znano, tvorijo tržaški jugoslovanski polk mladeniči in možje, ki so pribežali pred Italijani in se javili za vojaško službo.)

Cehoslovaki za internirance. Praga, 30. decembra. Kakor poroča dun. kor. urad, je bil tu sestanek internirancev in zaprtih, ki so mu prisostvovali ministri dr. Rašin, dr. Soukup in dr. Vrbensky. Ministrski predsednik dr. Kramar se je opratil, da se sestanka ne more udeležiti. Po odobrenju pravil za društvo internirancev in zaprtih se je sprejela resolucija, kjer se zahteva zaplenbo posestev nadvojvode Friderika kot odškodnino za interniranje in zaprte in odstavitev in kaznovanje uradnikov, ki so pri internacijah, preiskavah in razsodbah v različnih veleizdatniških procesih kršili svojo uradniško oblast in ki še danes uradujejo na svojem mestu.

Sprememba v ogrskem ministrstvu. Budimpešta, 29. dec. (Lj. k. u.) Glasom dun. kor. u. poroča ogrski kor. urad: Danes je imenoval ministrski svet grofa Aleksandra Festeticsa vojnim ministrom. Grof Festetics, pristaš Karolyijeve stranke, se je danes udeležil ministrskega sveta že kot vojni minister.

Nova demarkacijska črta na Gorenjem Ogrskem. Demarkacijska črta, ki določa, kako daleč smejo čehoslovaške čete na Gorenjem Ogrskem prodirati, je bila določena te dni od vrhovnega poveljstva ententnih ar-

gospodar na mehko posteljo, Jernej na trdo cesto; postarala se bosta gospodar in Jernej; gospodar bo sedel na zapečku in si bo palil pipo in bo prijetno dremal, Jernej se bo skrivil za hlev in bo poginil na gnilih stelji. Tako je naredila posvetna postava. Božja zapoved pa je naredila: trpi krivico, Jernej, in kadar te udari sosed na desno lice, ponudi mu še levo; in če ti ugrabi suktnjo, daj mu še srajco!

In za Jernejem, ki ga je napravil družabni red za požigalca, je prišel »Kovač Damjan«, ki je postal vsled družabnega reda morilec. Oba pa sta iz tiste nepregledne vrste, ki se vije »Za križem«. »Za križem« hodijo tihe, trpeče matere, ki darujejo zadnjo kapljo krvi, otroci, zaničevani in teptani od prvega dne rojstva, potepuhi in popotniki, potikajoči se po cestah in krčmah in ki so v napoto »poštenim ljudem«, a ki nosijo v sebi luč spoznanja, da vidijo več in bolj globoko od svojih preganjalcev, delavci, izkoriščevani od zore do mraka; in med njimi on, njih najboljši brat, objemajoč vse te izgance z brezmejno ljubeznijo, on, ki je šel — da govorim z njegovimi besedami — »preko gore trpljenja v večno radost, preko gore smrti v življenje«.

mad. Ogrska vlada in Čehoslovaki (ki so preveliki imperialisti) se namreč niso mogli zediniti. S silo je pa šlo! Črta teče v oddaljenosti 30 km od Budapešte čez Nagimaroš.

— Priprave za mirovno konferenco v Čehoslovakiji. Praga, 30. decembra. (Lj. k. u.) Glasom dun. kor. urada poroča »Pondelnik«: V prihodnjih dneh bo imel ministrski svet sejo, ki se bo bode udeležili načelniki vseh deložnozborskih strank. Bavi se bo ministrski svet tudi z mejami Čehoslovaške republike in s pripravami za mirovno konferenco.

— Iz Poljske. Krakovski listi prinašajo vesti o ogromnem povečanju poštnih pristojbin: pisma se morajo frankirati s 50 vin., znamka dopisnice stane 30 vin., vsaka beseda v brzjavu 40 vin., 3 minutni interurbanški pogovor (telefonični) K 17,50. — Kurs, marke je bil zvišan po odredbi varšavske vlade iz 117 na 175. — Cene osebnih listkov na železnicah so zvišane za 200 proc., tovorni tarifi za 100 procentov. — Poljska armada zaseda Poljsko liki češka. Vse trdnjave so razen ene, zasedene. Nemške polke razorožujejo. — Prave vlade ni. — Varšava postaja zavetišče ruskih aristokratov, kojim ne diši sovjetska vlada in koje se boje. Je tu polno ruskih knezov, žlahte in podobnega. — Diplomatični stiki z Nemčijo so od varšavske poljske vlade ukinjent. Danci so prevzeli diplomatsko zastopstvo.

— Politični konflikt v Nemčiji. Berlin, 29. decembra. (Lj. k. u.) Glasom dun. kor. urada poroča Wolffov urad uradno: Kriza v državni vladi se je razrešila tako, kakor se je splošno pričakovalo. Neodvisniki so izstopili iz vlade. Osrednji svet je izjavil na vprašanje neodvisnikov, da so Ebert, Landsberg in Scheidemann ukazali vojnemu ministru le, naj ukrene vse potrebno za oprostitev mestnega poveljnika Welsa. To je storilo šele potem, ko je vodja narodne mornariške divizije telefonično obvestil te tri člane vlade, da ne jamči več za Welsovo življenje. Osrednji svet izrecno izjavlja, da odobruje to postopanje. Vzlci tej razbremenitvi po najvišji inštanci so neodvisniki skonstruirali krivdo vladnih članov Eberta, Landsberga in Scheidemanna in s tem utemeljevali svoj izstop. Pod ničnostno pretvezo, da niso dolžni dati odgovora, so odklonili odgovor na nastopni vprašanji osrednjega sveta: Ali so narodni poverjeniki pripravljeni štiti pred nasilnimi napadi javni red in varnost, posebno za zasebno in javno imetje? Ali so pripravljeni jamčiti z vsemi razpoložljivimi sredstvi za lastno in za delazmožnost svojih organov proti nasilstvom, naj si pridejo od katerekoli strani? Vlada je sedaj popolnoma v rokah socialno demokratske stranke. Imenovala bo poleg sedanjih treh članov še nadaljne zastopnike, pri čemur je zagotovila, da bo zastopana tudi južna Nemčija. Od trdne volje delavcev, meščanov in vojakov nemške narodne republike pričakuje, da se z vso odločnostjo postavijo na stran nove, enotne vlade.

— Boj proti Spartakovcem v Nemčiji. Berlin, 29. dec. (Lj. k. u.) (Brezžično.) Izid dolgotrajnih posvetovanj med ljudskimi poverjeniki in osrednjim svetom nemških delavskih in vojaških svetov je ta, da je trojica neodvisnih socialnih demokratov: Haase, Dittmann in Barth izstopila iz vlade. Ta sklep je dozorel pozno ponoči, potem ko se je bil osrednji svet več ur posvetoval skupno z ljudskimi poverjeniki in potem Ro je osrednji svet imel daljšo posebno sejo. V posebni seji se je posvetoval tudi kabinet ljudskih poverjenikov, ni se pa posrečilo, premestiti nasprotja med socialnodemokratsko večino in neodvisniki v glavnih vprašanjih. Kakor poročajo berlinski listi so glavna vprašanja ta-le: 1. Kakšno stališče zavzema osrednji svet napram ukrepom, ki so jih večinski socialistični člani sveta ljudskih poverjenikov storili 23. in 24. decembra? 2. Kakšno stališče zavzema osrednji svet napram sklepom kongresa svetov glede častniškega vprašanja in glede vprašanja o činovnih znakih? 3. Kakšno stališče zavzema osrednji svet napram vprašanju o preložitvi vladinega sedeža? Kakor sodimo merodajni politični krogi, stoji za temi vprašanji kardinalno vprašanje o stališču napram boljševističnim stremljenjem in prekucijskim poizkusom stranke Spartakovcev kakor tudi odločitev, ali ne bi kazalo ob ponovljenem prekucijskem poizkusu nastopiti zoper nasilstva ulice z oboroženo silo, ki z njo razpolaga vlada. Vlada je doslej vztrajno zastopala stališče, da se na ljudstvo ne sme streljati, pa naj pisana množica nastopa kakorkoli. Vsi listi, tudi »Vorwärts« — izvzeta sta samo »Die Freiheit« in »Die rote Fahne« — izjavljajo, da je položaj nevzdržljiv in neznosen. Javno mnenje zahteva od vlade odločno ravnanje in smotreno politiko. »Vorwärts« sklepa svoj nedeljski članek tako-le: »Francozi ogrožajo naše uboge vojne jetnike, ki jih doma pričakujemo s hrepenenjem, z dveletnim prisilnim delom. Ponznanj je izgubljen, Gdansk je v nevarnosti. Zdi se, da ne dobimo znosnega miru, ker več nimamo moči, da bi ga sklenili, ko vlada notranja zmeda. Sodrugi v državni kancelariji, osrednji svet in ljudski poverjeniki, tudi mi hočemo pripomoči do tega, da osvobodimo vas in sebe na zunaj in na znotraj! Tako, kakor gre sedaj, ne more iti naprej. Sedanjih razmer ne moremo več prenašati!« V zadevi revolucijskega denarja, ki ga je bil ruski poslanik v Berlinu Jofe izplačal neodvisnemu nemškemu socialnemu demokratu dr. Oskarju Cohnu (Nordhausen), izjavlja berlinski zunanji urad, odgovarjajoč dr. Oskarju Cohnu, ki mu je očital, da je zunanji urad Cohnovo vabilo zastopniku ruske vlade na nov sestanek ob nemško-

kadar govori o krivicah in nasilstvu. Toda on ni odnehal. Preje je le videl krivice, preje je bil sam s svojim življenjem v nasprotstvu, kajti — kakor pravi v že prej omenjeni črtici — »Življenje me je teplo do krvi, jaz pa sem pilil gladke rime. Storil sem kakor kraljevič Marko, ki je mirno praznil svoj bokal, ko ga je bil črni Arapin z buzdovanom po plečih.« Ko pa je dozoreval, je prišlo spoznanje in razodel se mu je »izvirek vsega hudega, uredba družbe, tista uredba, ki je dodelila vse bogastvo zemlje in vse sadove človeškega uma kapitalu brez imena ter mu zasužnjila človeštvo.« In iz tega spoznanja je vzkliklo eno najlepših Cankarjevih del, »Hlapec Jernej«, ta silna obtožba socialne krivice, ta večni opomin delavstvu, da stre »red«, ki meče izmozganega delavca na stara leta na cesto, ko je s svojo krvjo napojil gospodarja. O tem redu pravi študent v »Hlapcu Jerneju«:

»Jernej, tako je naredila posvetna postava. Jernej bo zidal hišo in kadar bo dozidal: gospodar na peč, Jernej čez prag; Jernej bo oral in bo sejal in bo žel: gospodarju žetev in kruh, Jerneju kamen; Jernej bo kosil in Jernej bo mlátil, Jernej bo spravljal seno in slamo, in ko bo napolnil skedenj in podstrešje in hlev:

ruski meji neopravičeno pridržal: »Res je, da brezlična brzojavka v Moskvo ni odšla. Prav tedaj, ko bi jo bili morali odposlati — dr. Oskar Cohn se je bil takrat ravno odpeljal v Kowno — je dospela Joffejeva brezlična brzojavka, da mora zunanji urad na podstavi prejšnjih Cohnovih izjav pač smatrati, da je trditev, češ da je Cohn boljševiske denarje v svesti prejel, da mu je zrevolucionirati Nemčijo, golo sumničenje. Saj je vendar časopisje neodvisnih socialdemokratov, razpravljajoč o prvem Joffejevem brezličnem reku, izjavljalo, da je strankino vodstvo prejem tujih denarjev za revolucionarne namene odklonilo, in saj je dr. Cohn sam in glede denarja, ki mu ga je bil izročil Joffe, in glede svot, ki so ležale v Mendelssohnovi banki, pred izbruhom nemške revolucije in po njem ponovno povdaril, da so ti denarji odmenjeni oskrbi ruskih ujetnikov. — Ob vsem tem si dr. Cohn v lastnem interesu pač ni mogel želeti sestanka z zastopniki sovjetske vlade. Zato se povabilo Rusom ni odposlalo in je zunanji urad dr. Cohna, ko je došel v Kowno, da tam konferira, telefonično o vsem obvestil. Zunanji urad se je zmotil, ko je sodil, da so Joffejeve besede o golem sumničanju resnične. Ko bi bil vedel, da je Cohn boljševiske denarje prejel za zrevolucioniranje, zunanji urad ne bi bil samo pridržal povabilo ampak bi se bil tudi z vsemi pomočki zoperstavil temu, da dr. Cohn na vzhod odpotuje z uradnim naročilom.

— **Posledice grozne bede imenujejo — boljševiscem.** Berlin, 29. decembra. (Lj. k. u.) (Brezlično). Kakor poročajo uradno, se je položaj v zgornje-slezijemskem premogovnem ozemlju vnovič poslabšal tako, da ni le prekinjeno kopanje premoga v mnogih rovih, temveč vlada popolna anarhija in boljševiscem. Dne 25. decembra so zopet stavkali rudarji v petih jamah. Kakor poroča trgovska zbornica v Opoljah (Oppeln) so napadli delavci neke jame upravno poslopje, prijeli ravnatelja in rudniškega nadzornika, ter ju odvedli v poslopje svoje organizacije. Tamkaj so oba uradnika postavili na mizo ter ju s smrtnimi grožnjami prisilili, da sta takoj ugodila zahtevam delavcev. Najvažnejša je zahteva, naj se takoj pri prvem izplačevanju mezde nakaže vsakemu delavcu 800 mark. Ako se bodo te doklade povsod izplačale, bo zgornje-slezijaska premogovna industrija imela 80 milijonov več izdatkov. Delavci so pri tem navdušeno klicali Rozi Luksemburg in tudi Liebknechtu. Ravno tako je bila prisiljena uprava Donnersmarckovega plavža in jame, ugoditi zahtevam delavcev. Vsled agitacije s poljske in boljševiske strani je pričakovati, da bo v prihodnjih dneh stavkarsko gibanje še bolj naraslo. Ako ne bodo nemudoma poslani vladi vdane čete v ta industrijski okraj, je pričakovati, da bo v prihodnjih dneh onemogočeno vsako obratovanje in sicer od malega boljševiskega dela rudarjev, ki terorizirajo ostale delavce.

— **Izmena resortov v nemškem kabinetu.** Berlin, 29. dec. (Lj. k. u.) Glasom dun. k. u.) poroča Wolffov urad: Državna vlada je imela v nedeljo popoldne svojo prvo sejo. Najprvo so razmotrivali in določili spored in najnujnejše odredbe. Novi člani kabineta so se udeležili posvetovanj, v katerih so določili, naj prevzame Scheidemann zunanje stvari, Noske vojaške in Wissell socialnopolitične naloge. Pri tej priliki se nanovo opozarja na to, da gre samo za razdelitev dela v kabinetu, tako da ne bo tangirana kompetenca državnih uradov na noben način.

— **Obsedno stanje v Poznanju.** Poznanj, 30. decembra. (Lj. k. u. — Dun. kor. urad). Dne 29. t. m. so poljske in nemške oblasti podpisale nastopno objavo: Do nadaljnjega se proglasi nad Poznanjem obsedno stanje. Po 5. uri popoldne ne sme nobena civilna oseba iz hiše, izvzemši člani izvršilnega odseka, sanitetno in policijsko osobe. Zabranjena so vsa zborovanja in sestanki. Vsi do sedaj izdani orožni listi se razveljavijo. Vse častnike je treba takoj razorožiti in morajo odstraniti znake svojega čina. Moštvo, ki ne spada k varnostnim stražam, mora priti v mesto neoboroženo. Častniki morajo takoj zapustiti mesto, v kolikor niso neobhodno potrebni v garniziji. Častniki, ki morajo ostati na svojem mestu radi demobilizacije, si morajo takoj preskrbeti potrebne listine. Prepovedani so izpovedi in shodi, kakor tudi kinematografske in gledališke predstave. V mestu Poznanju je zopet vse popolnoma mirno in mesto zadovoliva navadno lice.

— **Razočaranje nad francosko zbornico.** Bern, 29. dec. (Lj. k. u.) Dun. k. u. poroča: Velika pričakovanja, ki naj bi jih udeležila včerajšnja in predvčerajšnja seja francoske zbornice, se niso uresničila. Glavna stvar so bila izvajanja Cachina, ki je prvi stopil na govorniški oder. O bodočem razmerju Francije z nemško republiko je Cachin izvajal mimo drugega: Neki krogi v Alzaciji-Lotaringiji so radi bodočih odnošajev Francije do sovražnika vzmernirjeni. Oni nočejo, da se bo prav tako protestiralo proti Franciji, kakor se je 50 let protestiralo zoper Nemčijo. Noben Nemeč se ne sme anektirati proti svoji volji. Gre tu za aneksijo ali neaneksijo levega renskega brega in Sarske kotline. O prispojivti (aneksiji) ne mara ničesar vedeti. Zahteva le razrušitev trdnjav in nevtralizacijo ozemlja. Eden izmed poslancev je izjavil, da je odsek za zunanje stvari soglasno zahteval kotlino Sarsko. To vprašanje naj bi bilo odvisno od plebiscita. Nato je odgovoril Cachin: »Gotovo, toda oba socialistična odseka sta se uprla proti prispojivti. Nihče ne more zahtevati, da bi bil narod odgovoren za dej-

stva, za katera ni odgovoren. Imeli smo vojno med narodi, sedaj mora biti mir med narodi. Zahtevam od naše vlade, da se odreče sili, ki je bila povod porazu naših sovražnikov.

— **Francoska misija na Ogrskem in spopadi med Madžari in Rumuni.** Sibinij, 30. decembra. (Lj. k. u.) Rumunska brzojavna agentura Dacia poroča: Včeraj popoldne je došlo od začasne rumunske vlade naslednje oficijozno poročilo iz Arada o sprejemu francoskega generala Berthelota na kolodvoru ter prirejalo navdušene ovacije slovitemu zastopniku slavne francoske armade. Med viharnimi klici »Vive la France« se je odpeljal general Berthelot v hotel »Pri belem križu«, pred katerim je bila zbrana ogromna množica Rumunov. Med tem, ko je general Berthelot sprejemal odposlanstva, so napadle oborožene madžarske tolpe Rumune. Nastalo je klanje, ki se je razširilo po vsem mestu. Ta vest, ki se potrjuje, je povsod zbudila veliko ogorčenje. Provizorna rumunska vlada je radi teh dogodkov odredila najstrožjo preiskavo. — Pri bojih v Aradu je bilo 7 mrtvih in 12 ranjenih. Dalje poroča iz Arada rum. brz. agent. Dacia: Ko je general Berthelot obiskal rumunskega škofa Ivana Pappa so oborožene madžarske tolpe napadle poslopje vojnega ministra Štefana Ciciu Popa. — Iz Velikega Varaždina poroča rum. brz. agent. Dacia: Semkaj je došel francoski general Berthelot ter je bil sprejet od prebivalstva med velikim navdušenjem, kar je dokaz odkritosrčnih simpatij za Francoze. — Rumunska narodna straža v Aradu je bila vsled premoči madžarskih tolpa razorožena. — Ogrski častniki so bili aretovani.

— **Trgovlaska pogodba med Spanijo in Italijo.** Madrid, 29. decembra. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Po notih ministrstva za zunanje stvari se je trgovska in plovitvena pogodba med Špansko in Italijo, ki se je sklenila 30. marca 1914 in ki poteče koncem tekočega leta, podaljšala do 30. junija 1919.

— **Angleške žene ženam bivših osrednjih držav.** Angleška skupina internacionalnega »mirovnege« komiteta žena je poslala po amsterdamski centrali te zveze, ženam centralnih velesil depešo, v koji pravi med drugim: Angleške zastopnice mednarodnega mirovnega komiteta žena vam pošiljajo najsrčneje pozdrave in bodo delate skupno z Vami za pravični, trajni mir ter za obnovitev harmonije med narodi. Čutimo z Vami, ki Vas tare sedanja gospodarska kriza. Zahtevamo od naše vlade, da naj čimprej odpomore neznošnim prehranjevalnim razmeram v Srednji Evropi.

— **Zastopniki lige za zvezo narodov pri Wilsonu.** London, 28. decembra. (Lj. k. u.) Glasom dun. kor. urada poroča Reuterjev urad: Popoldne je predsednik Wilson sprejel v ameriškem poslaništvu odposlanstvo lige za zvezo narodov. Ko je predstavil zastopnike, je dejal Grey, da sta si Anglija in Amerika edini v tem, da je zveza narodov ena najvažnejših zadev in da bi bila nesreča, ako bi se razšla mirovna konferenca, ne da bi se vzpostavila ta zveza. Nato je prečital nadškoif Canterburyški adres, Predsednik Wilson je izjavil v svojem odgovoru: »Vesel sem in v izpodbudo mi je, ko vidim, da narašča zanimanje za zvezo narodov. Ne narašča pa le zanimanje, marveč tudi odločnost, ki bo zmagala, kakor sem trdno uverjen.« Asquit je povdarjal, da se predsednik zavzema za to, za kar se zavzemajo najboljši glave na Angleškem. Zveza narodov je edina možnost, da se preprečijo nadaljne vojne. Kasneje je predsedniku Wilsonu predložilo odposlanstvo, zastopajoče pet milijonov delavcev na Angleškem, adres, kjer povdarjajo, da so delavci vedno podpirali Wilsonovo politiko in da jo bodo tudi v bodoče kljub vsej opoziciji. Predsednik se je odposlanstvu zahvalil in rekel: »Razumemo se popolnoma.«

— **Boji v Sibiriji.** Pariz, 29. decembra. (Lj. k. u. — Dun. kor. urad). (Brezlična brzojavka Čehoslovaškega tiskovnega urada). Iz Vladivostoka poročajo, da pomeni zavzetje Perma velik uspeh ruske armade, ki je zajela 18.000 mož, uplenila 60 topov, 4000 vozov ter veliko množino strojníc in municije.

S seje Narodne vlade SHS

v Ljubljani z dne 27. decembra 1918.

Minister notranjih zadev v Beogradu Svetozar Pribičević naznanja Narodni vladi SHS v Ljubljani in NV v Zagrebu imenovanje prve skupne vlade in ustavne posledice, ki so s tem v zvezi, v sledeči brzojavki:

»Javljam Vam službeno, da je Njegova kraljeva Visokost prestolonaslednik Aleksander imenoval prvo ministrstvo kraljevine Srbob, Hrvatov in Slovencev in da so člani ministrstva prisegli Njegovi kraljevi Visokosti 20. t. m. Ministrstvo je sestavljeno tako-le: 1. predsednik ministrskega sveta brez portfelja Stojan Protić, 2. podpredsednik ministrskega sveta brez portfelja dr. Anton Korošec, 3. minister zunanjih zadev dr. Ante Trumbić, 4. minister notranjih zadev Svetozar Pribičević, 5. minister za vojno in pomorstvo general Mihajlo Rašić, 6. minister za prosveto Ljubomir Davidović, 7. pravosodni minister Marko Trifković, 8. železniški minister Velislav Vulović, 9. minister za pošto in brzojav dr. Edo Lukinić, 10. minister za javna dela Milan Kape-

tanović, 11. finančni minister dr. Momčilo Ninčić, 12. minister za trgovino in industrijo Stojan Ribarac, 13. minister za socialno politiko Vitoimir Korać, 14. minister za verstvo dr. Tugomir Alaupović, 15. minister za ljudsko zdravje dr. Uroš Krulj, 16. minister za gozdarstvo in rudarstvo dr. Mehmed Spahe, 17. poljedelski minister dr. Živko Petričić, 18. minister za konstituantno dr. Albert Kramer, 19. minister za prehrano in obnove Miloje Jovanović, 20. minister brez portfelja Miloslav Rajčević.

O imenovanju ministrstva je treba takoj obvestiti vse oblasti. Ker je bana in člane vlade imenovalo NV, kateremu so tudi prisegli, je potrebno, da ban zaeno z vsemi člani vlade in prav tako tudi veliki župani kot politični eksponenti vlade predložijo demisijo Njegovi kraljevi Visokosti.

Zaeno javljam, da spadajo odslej v izključno kompetenco državne vlade v Beogradu resorji zunanjih zadev, vojne in pomorstva, državnih financ, železnice, pošte, brzojava in telefona, vrhutega resor za prehrano in obnovo zemlje, za trgovino, obrt in industrijo, resor za socialno politiko in ad hoc ustanovljeni resor za pripravo za konstituantno in izenačenje zakonov; ob priliki imenovanja nove pokrajinske vlade se tozadevni resorji, v kolikor so obstojali, ne bodo več zasedli.

Zaeno Vam javljam, da je z imenovanjem državne vlade prenehala funkcija NV kot administrativne korporacije; odslej se inajno smatrati člani NV samo za člane začasnega narodnega zastopstva, oziroma državnega veća, ki se bo oživotvorilo; vsled tega prenela posebna organizacija NV. Zato izdajam navodilo, da se razpuste vse pokrajinske organizacije NV prav kakor tudi njihove pokrajinske straže, administrativna oblast pa preide popolnoma v roke nadrejenih upravnih organov. To navodilo temelji na sklepu ministrskega sveta z dne 22. t. m. V tej seji se je istočasno tudi sklenilo, da se izda navodilo pokrajinski vladi, da se morajo v vseh občinah, v katerih ni zakonitih občinskih (mestnih) odborov, ti odbori potom volitev upostaviti, oziroma obnoviti.

Podpolkovnik Kvaternik poroča, da so dne 24. decembra zasedle jugoslovanske čete Nedeljište, Čakovec in Prelog v Medmurju.

Državni urad za zunanje zadeve na Dunaju pritrjuje podaljšanju pogodbe z dne 7. novembra 1918 do 15. januarja 1919 in prosi, da se mu sporoče točke v načrtu nove pogodbe, s katerimi Narodna vlada ni zadovoljna. Narodna vlada bo izdelala tozadeven predlog in ga poslala skupni vladi v odobrenje.

Deželna vlada za Koroško je poslala protest, češ, da so jugoslovanski vojaki napadli Hrušico, in odgovor na noto generalnega štaba glede dogodka v Grabštajnu na Koroškem dne 15. decembra t. l. Da se pojasnijo razmere na Koroškem temeljito najširši javnosti, je poslala Narodna vlada potom ljubljanskega korespondenčnega urada obširno spomenico o nasilstvih Nemcev proti Slovincem na Koroškem deželni vladi v Celovcu, drž. uradu za zunanje zadeve na Dunaju, skupni vladi v Beogradu ter ententnim vladam po posredovanju polkovnika Pribičevića, dalje domačemu in tujemu časopisju. (Spomenico so naši listi deloma že objavili, bodisi v celoti ali v ekscerptu.)

Dnevne vesti.

— **Obč. gerentje, stari volilni redi in nove volitve.** Osrednja vlada je odredila, da se imajo v občinah, kjer je redno poslovanje po izvoljenem obč. odboru ukinjeno in kjer so obč. posli poverjeni gerentom, takoj izvesti nove volitve. Pozdravljamo ta odlok, ker kaže, da se bo končno nehal stari sistem, v katerem sta državna in deželna uprava delali z občinsko avtonomijo kakor svinja z mehcom. Podlaga svobodne države je svobodna občina; občinska avtonomija mora biti nedotakljiva in zavarovana pred vsakovrstnimi birokratičnimi šikanacijami in strankarskimi zlorabami! Zloglasni idrijski slučaj — ki je bil najbolj kričeč, ampak ne edin — se dandanes ne sme več ponoviti. Toda preden se razpišejo nove volitve, je potrebno, da narodna vlada odpravi razredno volilno pravo in da uvede v vse občinske zastope splošno in enako volilno pravico za vse občane obojnega spola s proporenim sistemom. Svobodno občino hočemo in demokratično občino hočemo. Načelo, da se volilna pravica meri po teži denarnice, mora izginiti tudi iz občinskih volilnih redov. Po starih obč. volilnih redih, ki so pravi nestvor, žalostna zapuščina avstrijskega sistema, se ne smejo izvršiti nobene volitve več!

— **Uradni list Narodne vlade v Ljubljani.** Izšli sta 28. in 29. številka.

— **Društva — pozor!** V društvenih zadevah v mestu Ljubljani ni mestni magistrat pristojna oblast, temveč

državno policijsko ravnateljstvo, kateremu naj se pošiljajo vsa naznanila, ki jih predpisuje novi društveni zakon. (Gl. naredbo poverjeništvu za notranje zadeve št. 134 in 192!).

— **Državnim železničarjem.** Narodna vlada je v sept. 30. decembra t. l. sklenila, da se pripozna delavstvu državnih železnic priboljšek draginjski dokladi v znesku 1 K dnevno in zvišanje pripomočka za vsakega otroka 25 vin. dnevno, to počenši s 1. januarjem 1919. — Osobje drž. železnic prejme za novo leto podporo v znesku 50% običajnih četrt letnih nabavnih zneskov.

— **Znižani vozni listki na progi J. ž. Trgovci in potujoče občinstvo** sploh se opozarja na znižane vozne listke za brzo- ali osebne vlake poljubnega razreda z mesečno, trimesečno ali pa celoletno veljavo ti pa le na daljino do petdesetih kilometrov na vseh progah južne železnice z izdatnim popustom. Tako na primer stane mesečni vozni listek 1. razreda veljaven za vse postaje do Zagreba K 170, 2. razreda K 102, in 3. razreda K 63, trimesečni vozni listek trikrat toliko s pravico do neomejenega števila voženj med tem ko stane ona vožnja v Zagreb K 25.45 v prvem, K 15.15 v drugem in 9.90 K v tretjem razredu. Listki te vrste se naročajo pri vseh blagajnah južne železnice. Prinesti pa je treba fotografijo v vizitnem formatu. Listki se glasijo le na to osebo in so neprenosljivi. Več o tem se izve pri vseh blagajnah.

— **Iz mestne plinarne** se nam poroča: Navzlic razglasu mestnega magistrata in raznim pozivom plinarne mnoge stranke nočejo s plinom tako štediti, kakor bi lahko in kakor zahteva javni interes. V mnogih prodajalnah in drugih lokalih gori po dnevu luč, ko ni absolutno potrebno; mnoge stranke pa menda s plinom kuhajo vsa živila, dasiravno je mestni magistrat ukazal, da se plinski kuhalniki smejo rabiti le za pripravo manjših jedil. — Plinarna že več časa ne dobiva plinskega premoğa. Če se ga z Moravskega kaj pošlje, se na poti po Nemški Avstriji zapleni in odda drugam. Zaloge premoğa bode plinarni v par tednih pošla, potem bode Ljubljana zopet brez plina, če se v tem času med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo ne doseže sporazum, da bode smel premog z Moravskega v Ljubljano. — Da more plinarna obrat kolikor mogoče dolgo nadaljevati, se stranke še enkrat nujno pozivljajo, da s plinom kar največ štedijo, posebno pri porabi za kuhanje. Ako vsaka stranka na dan prihrani le en kubični meter plina, večje pa razmeroma več, bode plinarna mogla delovati najmanj par tednov dalje nego pri sedanjih porabi, v katerem času pa utegnejo nastopiti ugodnejše razmere.

— **Ustno občevanje s strankami pri intendantci.** Intendanca II. vojnega okrožja v Ljubljani je primorana omejiti ustmene informacije na najnujnejše zadeve, ki jih pismeno ni mogoče rešiti. Zato naznanja vsem onim, ki imajo opravka z intendantco, da se drže strogo ur, ki so določene za sprejem strank; t. j. od 11. do 12. ure dopoldne. Privedel je do tega koraka intendantco naval strank, ki so popolnoma po nepotrebnem zadržavale osobje intendantce s svojimi dostikrat neopravičenimi prošnjami in pritožbami v najrazličnejših zadevah, ki niti ne spadajo pod delokrog intendantčne službe. Skoro vsak, ki je že enkrat vložil pismeno prošnjo, prihaja dnevno k intendantci in povprašuje, v koliko in ali je že rešena njegova vloga. Na ta način je vsako uradovanje in reševanje pismenih vlog nemogoče, in se iste kopičijo od dne do dne. Kdor prihaja osebno, zadržuje s tem sam rešitev svoje vloge in seveda tudi vloge drugih. Zato je v interesu vseh, da počakajo pismene rešitve. Intendanca ima nalogo, rešiti vloge v najkrajšem času, da ne pridemo zopet v dobo in način bivše avstrijske uprave, ko so morale ležati vloge najmanj tri mesece, da so postale godne za rešitev. Stranke naj prihajajo torej izključno le v zadevah, ki jih pismenim potom ni mogoče rešiti, in še tedaj le od 11. do 12. ure dopoldne.

— **Kaj je s civilno obleko vpoklicancev?** Od raznih strani prihajajo pritožbe, da se vpoklicancem, ki so prišli od vojakov, ne izroča civilna obleka. Večinoma so ti kovčki izginili. Vrednost te obleke se mora danes ceniti vsaj 500 K. Tak človek nima ne obleke, ne denarja. Ali naj hodi nag okrog? Poverjeništvu za narodno obrambo opozarjamo, da naj ukrene potrebno, da dobijo te osebe vsaj kakšno odškodnino. — Prizadeti.

— **Karte za kadilce.** Sedanje karte za kadilce ostanejo do preklica tudi za leto 1919 v veljavi, in sicer kot legitimacije. Nove karte se bodo zdajale le kadilcem, ki se na novo javijo in po predpisih izkažejo. Kadilci smejo na karte prejmati tobak le v tisti trafikah, ki je na nji

označena. Karta se bo odyzela kadilcu, ki bi hotel zvišano za isto dobo dvakrat dobiti nanjo tobak, ali ki bi se neopravičeno posluževal tuje karte. Trafikanti morajo, kjer ni odrezkov, nadzirati oddajo tobaka tako, da napravijo vsakokrat zareze v karto, ali da vpišujejo oddajo z rdečim svinčnikom v dosednji seznam. Trafika se bo odpovedala vsakemu trafikantu, ki bi zagrešil večje ali ponovne nerednosti pri oddaji tobaka.

— **Zrebanje srečk** mestnega loterijskega posojila ljubljanskega se vrši dne 2. januarja 1919 dopoldne od 10. ure dalje v prostorih mestne blagajnice, ki ostane ta dan za promet s strankami zaprta.

— **Oblačilna poslovalnica za Slovenijo** naznanja, da se vrši nadaljna razdelitev izkaznic za begunce, stanujoče v Ljubljani, po sledečem redu: stranke z začetno črko O in P dne 2. januarja, O, R, S dne 3. januarja, Š, T, U dne 4. januarja in V, W, Z in Ž dne 9. januarja 1919. Obleko dobe naslednji dan po prejemu izkaznic v trgovini Jesih & Ciuha na Starem trgu.

— **Podaljšanje božičnih počitnic na hrvaških srednjih šolah.** Božične počitnice se podaljšajo na vseh srednjih in tem sličnih zavodih na Hrvaškem do 15. januarja 1919.

— **Sestanek.** »Društvo zasebnih uradnikov in uradnic na slovenskem ozemlju« sklicuje dne 4. januarja ob pol 8. uri zvečer v restavraciji »Narodnega doma« v Ljubljani sestanek vseh članov in članic. Razpravljajo se bode: 1. o znižanju prodajalnih cen vsakdanjih življenjskih potrebščin; 2. o ustanovitvi društvene čevljarske in krojaške delavnice; 3. o raznoterosti. Odbor vabi vse člane in članice, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. — Odbor.

— **Javen protestni shod** proti postopanju Nemcev na Koroškem bo jutri ob 11. dopoldne v veliki Uniovni dvorani. Govorita: Smodej in dr. Müller.

— **Železničarska veselica na Jesenicah.** Podružnica »Splošne železničarske organizacije za Jugoslavijo« priredi v nedeljo, dne 5. prosinca v prostorih »Hotel kolodvor« na Jesenicah plesno veselico. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina 2 kroni za osebo. Čisti dobiček je za Cankarjev spomenik in za novi železničarski dom.

— **Umetniška noč, 4. prosinca, v Narodnem domu.** Gospod šef kapelnik Rukavina in gospod kapelnik Ravnik že pripravljata obširen program za koncertni del. Ug. Marek in Vlček študirata razne točke in plesne za veliki kabaret — »Madame Krizantema«. Ostalo osobje se je razdelilo v razne odseke, ter vse neumorno dela za to veliko prireditev. Občinstvo v mestu in na deželi že sedaj opozarjamo na »Umetniško noč«, katera bode gotovo ena največjih prireditev v letošnjem predpustu.

— **Tovarna za lokomotive na Reki.** Tvrdka Wilehead in tov., ki ima na Reki in drugod velike tovarne za izdelovanje torped, namerava preosnovati svoje reške tovarne v tovarne za lokomotive jugoslovanskih dežel. To pa seve le v slučaju, da pripade Reka Jugoslaviji.

— **Angleška trgovina na Balkanu.** Na Angleškem se je osnovalo podjetje »Levant Simted Company« s kapitalom enega milijona funtov šterlingov. Društvo namerava razširiti svoje delovanje osobito na balkanske države, razen tega tudi na Sirijo, Mezopotamijo, Grško in Egipt.

— **Velik vojni plen v Starem in Novem Vrbasu.** V okolici Vrbase v Bosni so zaplenile vojaške oblasti ogromen vojni plen v vrednosti pol milijarde kron. Major Mihajlovič, ki je prišel plenu na sled, je kar najodločneje začel ta plen, ki so ga nemška poveljstva zvozila tja iz Srbije, zbirati in je zaplenil velikanske množine raznega blaga in denarja. Med drugim vsebuje ta plen 10.000 ovac, 2000 krav in volov, 1000 goved, 500 mitraljez, 14 topov, 20 avtomobilov, 3 vagone sanitetnega materijala itd. Od Nemcev naropano blago in denar bodo vrnili Srbiji.

— **Maksimalne cene za pogrebe v Zagrebu.** Mestno poglavarstvo v Zagrebu je odredilo kot obrtna oblast maksimalne cene za pogrebe. Po novih cenah stane v Zagrebu pogreb I. razreda 1728 kron, II. razreda 920 K in III. razreda 600 kron. Seveda so cene III. razreda še vedno močno pretirane, tako da je v Zagrebu umreti velik luksuz. In pri nas?

— **Izgubila so jo črna listnica v Zidanem mostu** pri blagajni z vsoto 130 K in dopustnica z imenom narednik Ivan Razberger, Jugoslov. gorski strel. polk. Poštenti najditelj naj jo pošlje v uredništvo »Napreja«.

— **Roparski umor v Zagrebu.** V Zagrebu se je izvršil v petek ponoči strašen roparski umor. V soboto zjutraj je bila policija obveščena, da se nahaja v neki baraki mrtev vrtnar Veličko Jordanov, rodom Bulgar. Zdravniška in redarska komisija, ki sta došli na lice mesta, sta ugotovili, da je dobil Jordanov 9 bodljajev z bajonetom, in da je moral vsled izkrvavljenja umreti. Roparji so udrli po tem umoru v vrtnarjevo blagajno in mu odnesli 12 tisoč kron. Njegovi tovariši pravijo, da je imel Jordanov mnogo več denarja v blagajni kot se domneva.

— **Bivši ban Skerlec odklanja pokojnino.** Bivši hrvaški ban baron Skerlec je odklonil pokojnino, katero je dobival iz hrvaške deželne blagajne kot ban v pokojju.

Shodi.

Sodrug in sodružice iz Ljubljane in okolice so vabljeni na

krajevno strankino konferenco,

ki se bo vršila v nedeljo 5. januarja ob 9. dopoldne v restavraciji »Narodnega doma« v Ljubljani z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo.
2. Politični položaj.
3. Organizacija in taktika.
4. Volitev lokalnega odbora.
5. Raznoterosti.

Na konferenco imajo vstop vsi člani krajevne politične organizacije ljubljanske in po njih vpeljani gostje. **Krajevni odbor.**

Železničarjem! Dne 2. januarja 1919 ob 7. uri zvečer se vrši v hotelu »Ilirija« železničarski društven shod z dnevnim redom: 1. Poročilo o delegacijskem zboru; 2. Slučajnosti. Železničarji vseh ljubljanskih krajevnih skupin naj se v čim največjem številu vdeležijo tega shoda. Centralni odbor.

Store, dne 6. januarja ob 10. dopoldne se bo vršil shod kovinarjev pri Lokovšegu; poroča sodrug Mihevc iz Ljubljane. Dnevni red je: Delavstvo in politični položaj.

Celje, dne 6. januarja ob 3. popoldne se bo vršil shod kovinarjev pri »Zelenem travniku«; poroča sodrug Mihevc iz Ljubljane. Dnevni red je: Delavstvo in političen položaj.

Zadnje vesti.

Italijanska nasilstva v Trstu.

Trst, 29. decembra. Danes dopoldne so sklicali Italijani v gledališču Politteami shod, na katerem so dajali duška svojim nenasitnim težnjam po jugoslovanskem ozemlju in katerega so sklicali z namenom, na uprizore proti Slovincem v Trstu in proti Jugoslovanom v zasedenih krajih vobče nasilstva, katerih žrtev sta faktično postala uredništvo tržaške »Edinosti« in tržaški škof dr. Karlin. Na tem shodu so Italijani zahtevali, da mora pripasti vsa Dalmacija Italiji. Po shodu je odšla razburjena in nahujšana tržaška fakinaža na ulice, udrila v uredništvo »Edinosti«, kar poročamo na drugem mestu, nato pa vlomila v škofijsko palačo, kjer so Italijani razmetali vse škofijske pisarniške akte, njegove spise in knjige, od škofa samega pa pahtevali, da takoj zapusti svoje mesto. Na balkonu škofijske palače so razvijli italijansko trobojnico in vpili pogin Slovincem ter Srbiji. Policija je to divjanje seveda mirno gledala, tako da so demonstranti nemoteno opravljali svoje barbarsko delo. Tržaški Slovenci niso več varni pred glupim imperializmom italijanskih »zmagovalcev«.

Demonstracije proti tržaški »Edinosti«.

Trst, 30. decembra 1918. Včeraj, dne 29. t. m. je gruča italijanskih pobalinov prišla pred tiskarno in uredništvo »Edinosti« v ulici S. Francesco d'Assisi, ter pričela demonstrirati proti Jugoslaviji s klici: »Abasso Jugoslavia, a morta Jugoslavia.« »Dol z Jugoslavijo, smrt Jugoslaviji!« Sneli so tablo z napisom razid, in jo nesli skozi celo mesto v triumfu do morja. Tam so jo svečano vrgli v morje. Vdrli so tudi v upravništvo in uredništvo ter urade tiskarne »Edinosti«, ter zmetali vse spise in papirje ter jih vrgli na cesto. Ker ni bilo veliko število demonstrantov in ker se tiskarna nahaja v središču mesta, je pač jasno, da bi bila lahko italijanska policijska oblast te izgrede preprečila, a da tega ni hotela storiti.

Seitz in dr. Renner o krivdi Nemške Avstrije na svetovni vojni.

London, 29. decembra. (Lj. k. u.) Glasom dun. kor. urada objavlja Reuterjev urad razgovor svojega zastopnika na Dunaju s predsednikom nemškoavstrijske narodne skupščine Seitzem in državnim kanclerjem dr. Rennerjem. Seitz je najprvo spominjal na predzgodovino svetovne vojne in dejal med dr.: Usoda Nemške Avstrije je tragična. Po krivici se nas obsoja, da smo povzročili svetovni konflikt. Lahko dokažemo, da Nemška Avstrija ni imela nikakih ekspanzivnih stremljenj po slovanskem jugu. Okupacija Bosne je bila zgolj v interesu Habsburžanov. Toda Čehi in Jugoslovani so s tem, da so svoječasno glasovali v parlamentu za vojne kredite, omogočili okupacijo. Proti sklepom avstrijskih diplomatov je Nemška Avstrija in posebno socialno-demokratski poslanci najenergичnejše protestirali in se jim upirali. Glede izbruha svetovne vojne je predsednik

poudarjal na burne proteste, ki jih je organizirano delavstvo podalo proti ultimatumu Srbiji. V nobeni državi ni vojaška kasta tako kruto postopala kakor pri nas v Avstriji. O načrtu federacije vseh narodov bivše monarhije se je izjavil predsednik, da bi taka federacija le podpirala velekapital, ki ima interes na uresničenju takega načrta. Seitz je nato opozarjal na težkoče carinske zveze in izjavil, da Nemška Avstrija sama ne more imeti obstoja. Zemljepisna lega in prometne žile kažejo na južno Nemčijo, s katero se avstrijski Nemci čutijo vezane po narodnostnem sorodstvu. Z južno Nemčijo je ustvarjena zveza tudi z ostalo Nemčijo, na katero je Nemška Avstrija navezana. Ententa še vedno ne priznava naše države, ki se ima vsled tega vedno boriti z velikimi težkočami. Predsednik je opozarjal na mirno, vzorno in povsem nekrvavo revolucijo v državi. Končno je omenil da je med Londonom in Dunajem vedno obstajalo prijateljsko razmerje. Končal je predsednik Seitz svoj razgovor z besedami: »Edina jasna točka v vsi tragediji Nemške Avstrije je menda odrešenje dežele izpod avtokracije Habsburžanov, ki se pač ne ugnezdi nikoli več.«

Državno vječe se sestane v kratkem.

Belgrad, 30. decembra. (Lj. k. u.) Državno vječe (Osrednji parlament za vso državo SHS) se sestane že v kratkem. Srbska narodna skupščina izbere iz svoje srede 83 poslancev ter jih pošlje v Državno vječe kot delegate za Srbijo. Stara Srbija in Macedonija odpošljeta v Državno vječe 24 delegatov, in sicer 24 članov one Narodne skupščine, ki je leta 1911 zborovala v Skoplju. Črno goro bo v Državnem vječu zastopalo 14 delegatov. Ostale krajinne države SHS odpošljejo v Državno vječe toliko delegatov, kolikor jim gre po moči njihovih posameznih političnih strank.

Umétnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes popoldne ob 4. opereta »Cornevilski zvonovi« izven abonementa. — V sredo, dne 1. januarja ob pol 3. otroška igra »Pogumni Tonček« za »C« abonement. — V četrtek, dne 2. januarja ob pol 8. opereta »Michujev hčerki« izven abonementa. — V petek, dne 3. januarja ob pol 8. opereta »Tih sreča« za »A« abonement. — V soboto, dne 4. januarja ob 3. popoldne opereta »Prodana nevesta« izven abonementa.

»Tih sreča«. Drama v treh dejanjih. Spisal Herman Sudermann. Slov. nar. gledališče verno sledi slabim tradicijam prejšnjih let. Zdaj ko smo se politično emancipirali od nemškega vpliva, si moramo dokazovati, da mi duševno še vedno robujemo. Zakaj, drugače si človek res ne ve razlagati, čemu nas je glediška intendantca presenetila baš s to predstavo, posebno že, ko imamo sličnega blaga sami dovolj, Francozi in Angleži pa več ko preveč. Tudi izgovor, da je ta predstava samo mašilo v repertoarju, ne drži, ker usoda gledišča vendar ne more in ne sme biti odvisna od boleznih ali zdravja enega člana. Glediško vodstvo je dolžno, da odpravi ta nedostatek in pozove zmožne slov. igralce domov; bo že našlo pot, kako to storiti. Tudi se gledališko vodstvo moti, ako meni, da se je s predstavo »Kralja na Betajnovi« že oddolžilo manom največjega slov. dramatika; občinstvo opravičeno pričakuje in zahteva, da se mu poda izbran cikel dostojnih predstav iz Ivana Cankarja. — O sinočnji »Tih sreči« ni mnogo povedati. V tem delu se je teatralni rutiner Sudermann velikodušno odpovedal glasnim zunanjim efektom, ki jih je vedno tako ljubil in na kojih sloni ves sloves njegovega imena ter nam skušal nazorno podati razpoloženje žene, ki omahuje med dvema možema. Posegel je globlje, a ne preko povprečnosti; konec je slab, kar tako ad hoc. Ženo-omahljivko je podala g. Bukšekova in našla mestoma precej iskrenih tonov. Barona Röcknitz, švadroneškega in naskakujočega je dokaj markantno ustvaril g. Danilo; njegova žena Bettina-Juvanova ni bila slaba. Tudi g. Bratina kot rektor Wiedemann se je topot bolj potrudil; v zadnjem aktu je pretiraval. Žal nam je gđ. Šaričeve, ki se je zaman iskala v svoji težavni vlogi. V ostalem se je poznalo, da se igralci niso mogli preveč ogreti za te Sudermannove deklamacije. Gledišče je bilo polno, pavza med prvim in drugim aktom dolga do neznoznosti, proti čemur je p. t. galerija živahno protestirala. F. A.

Aprovizacija.

Prodaja moke. Od četrтка, dne 2. do vštete sobote, dne 5. januarja se dobi na vsako močno izkaznico po 1 kg moke, in sicer: pol kilograma bele moke za kuho, kilogram 2 kroni in pol kilograma črne moke, kilogram stane 1 krono 20 vin.

Krompir za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo krompir v četrtek, dne 2. januarja pri Mühleisenu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 300, od 9. do 10. št. 301 do 600, od 10.

do 11. št. 601 do 900, popoldne od 2. do 3. št. 901 do 1200, od 3. do 4. št. 1201 do 1500, od 4. do 5. št. 1501 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kilogramov krompirja, kilogram stane 80 vin.

Krompir za III. okraj. Stranke III. okraja dobi krompir v petek, dne 3. januarja pri Mühleisnu na Dunajski cesti po naslednjem redu: od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 250, od 9. do 10. št. 251 do 500, od 10. do 11. št. 501 do 750, popoldne od 2. do 3. št. 751 do 1000, od 3. do 4. št. 1001 do 1250, od 4. do 5. št. 1251 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg, krompirja, kilogram stane 80 vin.

Jabolka za III. in IV. uradniško skupino bo oddajala mestna aprovizacija v četrtek, dne 2. januarja v telovadnici I. drž. gimnazije, in sicer pride na vrsto III. skupina od 8. do pol 10. dopoldne in IV. skupina od pol 10. do 11. ure. Stranka dobi za vsako osebo pol kilograma jabolka, kilogram stane 2 kroni.

Jabolka za V. okraj. Stranke V. okraja dobi jabolka v petek, dne 3. januarja v telovadnici I. drž. gimn. (nasproti »Narodnega doma«). Delila se bodo na zelena nakazila za krompir po naslednjem redu: od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 401 do 600, popoldne od 2. do 3. št. 601 do 800, od 3. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do 5. št. 1001 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 1 kg jabolka, kilogram stane 3 K 50 vin.

Jabolka za VI. okraj. Stranke VI. okraja prejmejo jabolka na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 2. januarja pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 401 do 600, popoldne od 2. do 3. št. 601 do 800, od 3. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do 5. št. 1001 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 1 kg jabolka, kilogram stane 3 K 50 vin.

Prodaja premoga za štedilnike v I., V. in VI. okraju. Na vsak drugi odrezek vijeletne izkaznice se dobi 50 kg premoga, ki stane 5 kron 50 vin. Premog se dobi v naslednjih trgovinah: v I. okraju pri g. Strupiju, Radeckega cesta 14, na št. 1 dne 2. januarja dop., na št. 2 dne 2. jan. pop., na št. 3 dne 3. jan. dop., na št. 4 dne 3. jan. pop., na št. 5 dne 4. jan. dop.; pri g. Požlepu, Komenskega cesta 21, na št. 6 dne 2. jan. dop., na št. 7 dne 4. jan. pop.; v V. okraju pri g. Treotu, Cesta na Rndelovo železnico, na št. 1 dne 2. jan. dop., na št. 2 dne 2. jan. pop., na št. 3 dne 3. jan. dop., na št. 4 dne 3. jan. pop.; pri g. Schifferju, Dovozna cesta 4, na št. 5 dne 2. jan. dop., na št. 6 dne 2. jan. pop., na št. 7 dne 3. jan. dop., na št. 8 dne 3. jan. pop.; v VI. okraju pri g. Trdini, Slomškova ulica 21, na št. 1 dne 2. jan. dop., na št. 2 dne 2. jan. pop., pri g. Uherju, Slomškova ulica 12, na št. 3 dne 2. jan. dop., na št. 4 dne 2. jan. pop., na št. 5 dne 3. jan. dop., na št. 6 dne 3. jan. pop., na št. 7 dne 4. jan. dop.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petelan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Česká obec

upozorňuje na svoji silvestrovskou akademiji pořádanou pro členy a uvedené hosty v hotelu Tivoli.

Učinkují členové národního divadla: sl. Skalská, Klimentová a pp. Čermák, Marek, Viček, Drvota a p. prof. Vedral.

K navázání styků se zdejší slovinskou společností je žádoucí by každý člen pozval mu známě slovanské hosty.

Výbor.

BELEŽNI KOLEDAR

5. januarja 1919. izide za pisarne, urade itd. ličen in praktičen

Bonačev beležni (tedenski) koledar za leto 1919., cena K 4.—

Naročite ga takoj, ker je le majhna naklada. — Uradom in trgovcem izven Ljubljane se priporoča, da naroče skupaj po več izvodov, ker se posamezni zgube ter se prihrani poštnina. Denar je vpostati naprej, prištevši poštnino.

Koledar bo v kras vsaki pisarni!

Ljubljanska kartonažna tovarna
J. BONAČ sin v Ljubljani.

Usnjene čevlje

po novih cenah v vseh oblikah in velikostih zopet razpošilja

Čevljarška zadruga

Miren, zač. Vrbovec, p. Možirje.

Zahtevajte cenike!

Srečno in veselo novo leto:

Martin Mahkota

modni salon za gospode

Ljubljana — Spodnja Šiška.

Josip Vidmar

tovarna dežnikov in solnčnikov

Ljubljana, Pred škofijo 19.

Ivan Mohorič

krojač

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 6.

Josip Rebek

ključavničarski mojster

Ljubljana, Frančevo nabrežje 9.